

Masurile asiguratorii în procesul penal. Îmbunătățirea cadrului legislativ sau o modificare formală?

Introducere

Începând cu luna martie a acestui an, o nouă obligație ce vizează măsurile asiguratorii a fost introdusă în patrimoniul organelor judiciare, respectiv verificarea periodică a subzistenței temeiurilor care au determinat luarea sau menținerea acestora.

Fără nicio legătură aparentă, obligația de verificare periodică a măsurilor asiguratorii a luat ființă odată cu adoptarea unei legi care nu sugerează nicio modificare pe tărâmul măsurilor asiguratorii, respectiv Legea nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1.939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO).

Separat de modificările privind competența Parchetului European, Legea nr. 6/2021 a introdus în Codul de Procedură Penală articolul 250², care prevede ca „*In tot cursul procesului penal, procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, instanța de judecată verifică periodic, dar nu mai târziu de 6 luni în cursul urmăririi penale, respectiv un an în cursul judecării, dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea sau menținerea măsurii asiguratorii, dispunând, după caz, menținerea, restrângerea sau extinderea măsurii dispuse, respectiv ridicarea măsurii dispuse, prevederile art. 250 și 250¹ aplicându-se în mod corespunzător*”.

Ce a determinat modificarea legislației?

Trecând peste aparenta lipsă de legătură la care am făcut referire mai sus, la o primă evaluare, rațiunea introducerii noii reglementări pare să nu-i aibă în prim-plan pe justitabili, chiar dacă aceștia, în unele cazuri, pot fi lipsiți de folosința activelor personale pe perioade de timp exagerat de îndelungate, ci vine, potrivit expunerii de motive actului normativ, ca un răspuns la dificultățile întâmpinate în practica de către Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate care, datorită perioadelor de timp de soluționare a cauzelor penale, a avut uneori sarcina de a valorifica „*bunuri indisponibilizate de peste 5 ani, care nu mai prezentau valoare, devenind în timp nevendabile, iar costurile de administrare depășind valoarea bunurilor*”.¹

Chiar și așa, este încă devreme să pretindem o înțelegere a efectelor pe care noile dispoziții le vor putea avea asupra persoanelor afectate de măsuri asiguratorii instituite în procesele penale, obligația organelor judiciare de a verifica dacă mai subzistă motivele care au determinat inițial luarea măsurilor asiguratorii neputând rămâne una sterilă, noul cadru de reglementare creând o bresă pentru a reevalua statutul acestor măsuri, și asta nu doar pentru

motive care tin de devalorizarea bunurilor.

Ce s-a modificat in concret?

Potrivit noilor dispozitii, in cursul urmaririi penale, procurorul va verifica intr-un termen de **cel mult 6 luni** daca mai subzista motivele care au determinat luarea initiala a masurilor asiguratorii. Atunci cand cauza se afla in fata instantelor de judecata, termenul este de **cel mult 1 an**.

Verificarea priveste „*temeiurile care au determinat luarea masurii*”, respectiv a temeiurilor privind evitarea, ascunderea, distrugerea, instrainarea sau sustragerea de la urmarire a bunurilor care (i) pot fi supuse confiscarii speciale sau al confiscarii extinse ori care (ii) pot servi la garantarea executarii pedepsei amenzii penale sau a cheltuielilor judiciare ori a repararii pagubei produse prin infractiune.

Important de avut in vedere este ca solutiile dispuse in temeiul dispozitiilor art. 250² (mentinerea, restrangerea, extinderea sau ridicarea masurii) pot fi supuse caili de atac a contestatiei in fata judecatorului de drepturi si libertati. Astfel, daca anterior intrarii in vigoare a noului text de lege, instituirea masurilor asiguratorii putea fi contestata doar o singura data, intr-un termen de 3 zile de la comunicarea ordonantei de instituire a masurilor sau de la data aducerii la indeplinire a acestora in cazul luarii acestora de catre procuror, respectiv intr-un termen de 48 de ore de la pronuntarea sau, dupa caz, de la comunicarea incheierii prin care a fost luata masura in cursul judecatii, noul cadru legislativ ofera posibilitatea contestarii acestora o data la 6 luni in cursul urmaririi penale sau un an in cursul judecatii, ulterior verificarii acestora de catre organele judiciare – ramane insa de vazut daca termenele de 6 luni, respectiv un an, vor fi respectate in practica si, dupa caz, ce sanctiuni vor fi corelate unor eventuale situatii de incalcare a acestora.

Care este relevanta practica?

Daca in cazurile in care masurile asiguratorii erau instituite in vederea garantarii executarii pedepsei amenzii penale sau cheltuielilor judiciare ori a repararii prejudiciului produs prin infractiune, persoanele ale caror bunuri erau sechestrate aveau la indemana si inainte de adoptarea noii reglementari un remediu prin care sa obtina ridicarea sechestrului potrivit dispozitiilor legii procesuale civile, in ceea ce priveste situatiile in care bunurile erau indisponibilizate in vederea confiscarii speciale sau extinse, sechestrul ramanea in vigoare pana la solutionarea definitiva a cauzei.

Mai exact, practica ne-a aratat ca in situatiile in care, ulterior luarii masurilor asiguratorii, se constata ca bunurile indisponibilizate nu mai indeplinesc conditiile prevazute de art. 112-112¹ din Codul Penal (de exemplu, apar imprejurari noi din care rezulta ca bunurile nu au fost produse/dobandite prin savarsirea faptei penale ori detinerea acestora nu mai este interzisa de legea penala), noul cadru legal a creat o speranta legitima pentru proprietarii bunurilor indisponibilizate de a putea verifica mentinerea temeiurilor care au determinat luarea masurilor asiguratorii si, dupa caz, cenzurarea acestora, consecutiv cu ridicarea masurilor asiguratorii.

Totodata, chiar daca nu este prevazut expres de legea procesuala penala, in lumina jurisprudentei Curtii Europene a Drepturilor Omului, analiza instantelor de judecata nationale asupra temeiurilor care au determinat luarea masurilor asiguratorii va trebui sa vizeze si perspectiva duratei de timp scurse de la momentul instituirii acestora, in conditiile in care, desi protectia conventionala acordata dreptului la proprietate prin art. 1 din Protocolul Aditional nr. 1 al Conventiei nu este absoluta, este arhicunoscuta orientarea Curtii in sensul ca limitarea dreptului de proprietate nu trebuie sa duca la golirea de continut al acestuia²

Nu mai putin important este, insa, faptul ca legiuitorul a omis sa reglementeze si o sanctiune pentru nerespectarea

de catre organele judiciare a noii obligatii, nefiind foarte clar in prezent ce se va intampla daca acestea nu vor verifica masurile asiguratorii in termenele stabilite de legiuitor, respectiv daca noul regim al masurilor asiguratorii va fi asimilat regimul masurilor preventive sau, dimpotriva, va ramane in asteptarea introducerii si a unor norme de sanctionare.

In aceste conditii, cel putin pana la stabilirea de catre legiuitor a unei sanctiuni in cazul incalcarii noii obligatii, va fi foarte interesant de vazut cum va rezolva practica judiciara aceasta carenta legislativa.

In loc de concluzii

Chiar daca nu se poate vorbi inca despre o practica judiciara in ceea ce priveste noua obligatie de verificare periodica a masurilor asiguratorii, initiativa legiuitorului este bine venita si de asemenea cat se poate de fireasca. Pana la urma in procesele penale, si cu precadere in cursul urmaririi penale, pot aparea adeseori elemente noi care inlature temeiurile initiale pentru care au fost luate masurile asiguratorii si este necesar sa existe un cadru procedural in care sa poata fi macar evaluate aceste elemente.

Astfel, daca anterior intrarii in vigoare a noului text de lege, odata instituit sechestrul, cel putin in cursul urmaririi penale, soarta bunurilor indisponibilizate era lasata in mare parte la indemana procurorului, cu titlu de premiera persoanele ale caror bunuri au fost sechestrate au posibilitatea de a supune ordonantele emise de procuror in urma verificarii masurilor asiguratorii controlului judecatoresc prin intermediul contestatiei, imprejurare ce poate fi calificata ca o imbunatatire a cadrului legislativ. Asupra caracterului formal sau nu al noii obligatii urmeaza sa mai revenim pe masura ce practica judiciara se va pronunta.

1. *A se vedea expunerea de motive a Legii nr. 6/2021, pag. 16 (PL-x nr. 671/2020)*

2. *Sporrong si Lonroth c. Suedia, Ap. nr. 7151/75; 7152/75 (CtEDO, 23 Septembrie 1982) para. 63*